

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.VI.21.510/2015/4.szám

A Kúria a Kovács, Barborják és Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Kovács Gábor ügyvéd, helyettesként eljár a Puskás Gábor Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Puskás Gábor ügyvéd által képviselt Magyar Nemzeti Bank felperesnek a Bán, S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Unger Balázs Álmós ügyvéd által képviselt Sopron Bank Burgenland Zrt. alperes ellen szerződéses kikötések tisztességtelenségének a megállapítása iránt a Fővárosi Törvényszéken 12.G.41.330/2015. szám alatt megindított és a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.896/2015/5. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 300.000 (háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A pénzügyi intézmény alperes a hitelezői tevékenysége során a 2010. november 27. és 2014. július 19-e közti időszakban az egyoldalú szerződésmódosítás jogát is tartalmazó Blankettaszerződéseket, Hitelezési Üzletszabályzatokat, Általános Üzletszabályzatokat és Általános Szerződési Feltételeket alkalmazott a hitelszerződéseik során.

A felperes közérdekű keresetében kérte a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Fkrtv.) 6. §-ának (2) bekezdése alapján, valamint a 2014. évi XL. törvény (Elszámolási tv.) 36. §-ának (2) és (4) bekezdése alapján annak a megállapítását, hogy a megjelölt időszakban hatályos - és a keresetlevélben tételesen felsorolt - az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések tisztességtelenek és ezért érvénytelenek.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes által deviza lakásvásárlási hitel, deviza lakásépítetési hitel, deviza lakásépítési hitel, deviza szabad felhasználású hitel, valamint a deviza hitelkiváltás és szabad felhasználású hitelszerződések tekintetében - a 2010. november 27. és 2014. március 15. közti időszakban alkalmazott, a Blankettaszerződés VI.1. pontjában, a Hitelezési Üzletszabályzat 7.2., 7.3., 7.4. és 7.5. pontjában és az Általános Üzletszabályzat és Általános Szerződési Feltételek III.1., III.2. és III.3. pontjában.

- a 2014. március 15. és 2014. július 19-e közötti időszakban alkalmazott, a Blankettaszerződés VI.1. pontjában, a Hitelezési Üzletszabályzat 7.3., 7.4. és 7.5. pontjában és az Általános Üzletszabályzat és Általános Szerződési Feltételek III.1., III.2. és III.3. pontjában foglalt rendelkezés tisztességtelen és ezért érvénytelen.

Az ítélet indokolása szerint alaptalan volt az alperesnek az Alkotmánybíróság eljárására, valamint az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárásának a kezdeményezésére irányuló indítványa. Az egyes - a felperes által hivatkozott - kikötések nem feleltek meg az Fkrtv. 4. § (1) bekezdésébe foglalt feltételeknek, ezért megállapítható volt azok tisztességtelensége, az elsőfokú bíróság így azok érvénytelenségének a megállapításáról határozott.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét annak helyes indokaira való utalással

helybenhagyta.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte, hogy a Kúria elsődlegesen helyezze hatályon kívül a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatállyal és utasítsa az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság utasítását kérte a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára.

Harmadlagosan kérte, a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg akként, hogy utasítsa el a felperes valamennyi kereseti kérelmét és ezzel együtt állapítsa meg, hogy az alperes

a) deviza lakásvásárlási hitelek tekintetében alkalmazandó kikötések 2010.11.27-2011.08.12., 2011.08.12-2011.10.11., 2011.10.11-2012.03.30., 2012.03.30-2012.05.30., 2012.05.30-2014.03.15. és 2014.03.15-2014.07.19. között hatályos rendelkezései;

b) deviza lakásépíttetési hitelek tekintetében alkalmazandó kikötések 2010.11.27-2011.08.12., 2011.08.12-2011.10.11., 2011.10.11-2012.03.30., 2012.03.30-2012.05.30., 2012.05.30-2014.03.15. és 2014.03.15-2014.07.19. között hatályos rendelkezései;

c) forint lakásépítési hitelek tekintetében alkalmazandó kikötések 2010.11.27-2011.08.12., 2011.08.12-2011.10.11., 2011.10.11-2012.03.30., 2012.03.30-2012.05.30., 2012.05.30-2014.03.15. és 2014.03.15-2014.07.19. között hatályos rendelkezései;

d) deviza szabad felhasználású hitelek tekintetében alkalmazandó kikötések 2010.12.18-2011.08.12., 2011.08.12-2011.10.11., 2011.10.11-2012.03.30., 2012.03.30-2012.04.01., 2012.04.01-2012.05.30. 2012.05.30-2014.03.15 és 2014.03.15-2014.07.19. között hatályos rendelkezései;

e) deviza hitelkiváltás és szabad felhasználású hitelek tekintetében alkalmazandó kikötések 2010.11.27-2011.08.12., 2011.08.12-2011.10.11., 2011.10.11-2012.03.30., 2012.03.30-2012.05.30., 2012.05.30-2014.03.15. és 2014.03.15-2014.07.19. között hatályos rendelkezései;

közül az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő kikötések, vagyis

f) az összes érintett időszakban és az összes érintett szerződéstípus esetében a Blankettaszerződés VI.1. pontja,

g) a Hitelezési Üzletszabályzat 2010.07.27-től 2014.03.15-ig alkalmazandó 7.2., 7.3., 7.4. és 7.5. pontjai,

h) a Hitelezési Üzletszabályzat 2014.03.15-től 2014.07.19-ig alkalmazandó 7.3., 7.4. és 7.5. pontjai,

i) az Általános Üzletszabályzatnak az összes érintett időszakban alkalmazandó III.1., III.2. és III.3. pontjai

nem tisztességtelenek és ezért érvényesek.

Negyedlegesen kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg akként, hogy állapítsa meg, a kikötések közül az A/1.sz. mellékletben meghatározott részükben az ott meghatározottak szerint nem tisztességtelenek, és ezért érvényesek és ebben a tekintetben utasítsa el a felperes kereseti kérelmét.

A felülvizsgálati kérelem indokolása szerint az alperes azért kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, mert az eljárás bíróságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek (Pp. 221. § (1) bek.). Érdemben kellett volna foglalkozniuk az ítéletben azzal, hogy az Fkrtv. és az Elszámolási Tv. sérti-e az uniós jogot és nem csupán azt vizsgálni, hogy szükség volt-e az ügyben az előzetes döntéshozatali eljárás megindítására. Amennyiben ugyanis erre nincs szükség, akkor vizsgálni kell az uniós jog tartalmát, az Fkrtv. uniós joggal való összhangját. Abban az esetben, ha a törvény valamelyik rendelkezése az uniós jogba ütközik, akkor az a rendelkezés ugyanis nem alkalmazható.

A másodfokú bíróság ezen túlmenően teljes egészében figyelmen kívül hagyta az alperes fellebbezési eljárásban benyújtott előkészítő iratában foglaltakat. Nem értékelték az eljárás bíróságok a szerződéskötés körülményeivel kapcsolatosan felajánlott bizonyítékokat, nem tulajdonítottak jelentőséget a fogyasztók által aláírt kockázatsfeltáró nyilatkozatnak, valamint az alperes által készített Árazási Elveknek.

Változatlanul kérte az alperes az eljárás felfüggesztését és az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának a kezdeményezését. Hivatkozott arra, hogy amennyiben a perben releváns okból merül fel az uniós jog értelmezésének a problémája, akkor a Kúria köteles a kérdést – az eljárás felfüggesztése mellett – az Európai Unió bírósága elé utalni (Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 267. cikk (3), Pp. 155/A. §).

Az alperes álláspontja szerint a Fkrtv. sérti a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvét. Önmagában az, hogy jogszabályi rendelkezések (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 209. § (1) bekezdés) voltak a tisztességtelenségről, nem jelenti, hogy kizárt lenne az, hogy a törvény ellentétben álljon ezekkel az elvekkel. A hét elemű tesztet elsőként a 2/2012. (XII.10.) PK

vélemény tartalmazta, azt megelőzően ilyen rendelkezés nem volt. A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (régi Hpt.) 210. §-ának (4) bekezdése árazási elvekre való alkalmazhatóságát a jogerős ítélet kizárta, viszont értékelte a szabályozást annak alátámasztására, hogy nem történt visszaható hatályú jogalkotás. Az alperes azonban éppen ezt sérelmezte, továbbá azt, hogy nem vizsgálták, az általa alkalmazott feltételrendszer megfelelt-e az akkor hatályos tételes jogi szabályozásnak. A jogerős ítéletben foglaltak szerint nagy jelentőséggel bírt, hogy az érthető és világos megfogalmazás elve magában foglalja-e az előre kalkulálhatóságot. Ennek alátámasztására az Európai Unió Bíróságának a Kasler ügyben kifejtett érvelése szolgált, amely azonban nem vonatkozott a kamat és költség változás előre kalkulálhatóságára. Ezt csak a 2/2014. PJE határozat vezette be. Felmerült az ügyben az uniós jog közvetlen alkalmazása, mert a Charta 17. és 47. pontjában foglaltaknak, továbbá a jogbiztonság és bizalomvédelem elvének ilyen módon kell érvényesülnie, de az alperes az uniós konzultációs kötelezettség vonatkozó előírásainak be nem tartására is közvetlenül hivatkozhatott.

Előadta az alperes, hogy sérült a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való joga is. Egy nap állt rendelkezésére a felperes fellebbezési ellenkérelmére való reagálásra, holott más ügyekben legalább 15 napot kapott volna erre. Beadványát csak a tárgyaláson adhatta át, azt a résztvevők csak akkor ismerhették meg és a másodfokú bíróság azon a tárgyaláson már érdemi határozatot is hozott.

A harmadlagos és negyedleges felülvizsgálati kérelem körében kifejtette, hogy az Árazási Elvek a régi Hpt. 210. §-ának (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kikötésnek és háttérszabályozásnak tekinthetők. Nem került vizsgálatra, hogy mindezeket a fogyasztók megismerhették-e, ha emiatt kérelemmel fordulnak a felügyelethez. Az Árazási Elv az alperes jogszabály által meghatározott szabályzatát képezte, az abból eredő kötelezettségére, illetve annak végrehajtására eljárás indítható, nem voltak tehát megfosztva a fogyasztók annak érvényesítésének a jogától.

A jogerős ítélet csak a világos, érthető megfogalmazás kritériuma tekintetében vizsgálta a kikötéseket és bár elfogadta, hogy a három szintű szabályozás nem tekinthető tisztességtelennek, utóbb felülírta ezt az álláspontját. Egyértelmű azonban, hogy a Blankettaszerződés VIII/7. pontja alapján a Hitelezési Üzletszabályzat rendelkezései kiegészítik a Blankettaszerződéseket, az azokban foglaltakat egymás mellett kell alkalmazni. Nem lehet

vitás az sem, hogy ha a szabályozás az egyes szinteken eltérő, akkor először a Blankettaszerződést, majd a Hitelezési Üzletszabályzatot kell alkalmazni. Nyilvánvaló, hogy ha tartalmilag azonos a Hitelezési Üzletszabályzat és az Általános Üzletszabályzat oklistájának valamelyik eleme, akkor elegendő a Hitelezési Üzletszabályzat rendelkezéseinek a vizsgálata a tisztességesség tekintetében. Megfeleltek tehát az alperes kikötései ezeknek a feltételeknek, de azokkal kapcsolatban figyelembe kellett venni az Árazási Elveket is.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) számos, az Fkrtv. 4. §-ának (1) bekezdésében foglalt elvet vizsgált az alperesről készült jelentésében. Az akkor hatályos jogi szabályozásba foglalt elvek vizsgálata során nem találta jogellenesnek az alperes szabályozását. Ez fontos szempont lehet a visszamenő hatályú jogalkotás szempontjából, volt ezért relevanciája az ügyben a PSZÁF jelentésnek. Különös jelentősége volt viszont az felperes neve (MNB) határozatának, amely szerint a vizsgálata végén maga a felperes, mint felügyelet volt az, aki megállapította, hogy az alperes szabályozása megfelelő.

A kikötések tekintetében alkalmazni kellett volna a részleges érvénytelenséget, mert ha az Fkrtv. ezt nem is tette lehetővé, az egyes hitelszerződések módot adtak erre. Utalt ebben a körben a 2/2012. PK vélemény 8.b). pontjának indokolására és arra, hogy a feltételek egyikének másikának a tisztességtelensége nem jelenti azt, hogy a pénzügyi intézményt megillető egyoldalú szerződés módosítási jog ne lenne érvényesíthető. Mindezt az Elszámolási tv. 36. §-ának (3) és (4) bekezdésében foglaltak sem írták felül, ezért nem lett volna lehetőség a részleges érvénytelenség kizárására.

A Hitelezési Üzletszabályzat 7.5. pontja az alperes szerint ténylegesen is automatizmust jelentett, de ha ez nem állna fenn, akkor is igaz az, hogy a változtatás mértéke az inflációs mértéket nem haladhatta meg, azaz határt szabott az egyoldalú változtatásoknak. Az egyoldalú változtatásra az alperesnek nem vitatottan joga volt, annak mértékét pedig ezek alapján nem határozhatta meg egyoldalúan.

A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet tartsa fenn hatályában és kötelezze az alperest a perköltség megfizetésére.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A jogerős ítélet az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárt és helyesen megállapított tényállásból, helytálló jogi következtetéseket vont le, jogszabálysértés nem történt.

I./1./1. Megalapozatlan volt az alperesnek a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése iránti kérelme.

Az első- és másodfokú bíróság egyaránt részletes indokát adta annak, hogy milyen okokból adott helyt a keresetnek. Kifejtették azt is, hogy miért nem találták a hatályos jogi szabályozást az uniós joggal ellentétben állónak. Amennyiben viszont a magyar jogi szabályozás összhangban áll az uniós joggal, akkor nem szükséges külön magyarázatot adni arra, hogy miért a magyar jogi szabályozás került alkalmazásra és miért nem érvényesült közvetlenül az Európai Unió joga.

Az Alkotmánybíróság döntéseire is figyelemmel (34/2014. (XI.14.) AB határozat, 2/2015. (II.02.) AB határozat) nem volt megállapítható, hogy az Fkrtv. bármely szempontból ellentétben állna az uniós joggal. A 93/13. EGK Irányelv (Irányelv) 8. cikkének értelmében nem kizárt, hogy a tagállamok az Irányelv által szabályozott területen olyan, a szerződéssel összhangban álló szigorúbb rendelkezéseket fogadjanak el, amivel a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítanak. Nem volt tehát ok arra, hogy a bíróság az Fkrtv., vagy az Elszámolási tv.-ben foglaltak mellőzésével, a régi Ptk., illetve a Pp. egyéb általános szabályait, vagy közvetlenül az Európai Unió jogát alkalmazza az eljárásban.

I./1./2. A másodfokon eljáró bíróságnak eljárása során a fellebbezésben foglaltakat kellett vizsgálnia. Indokolásában az Ítélet tábla nem csupán az elsőfokú bíróság ítéletének a helyes indokaira utalt (Pp. 254. § (3) bekezdés), hanem a fellebbezésben foglaltakra reagálva részleteiben is kifejtette álláspontját, alátámasztva és kiegészítve azzal az elsőfokú bíróság által leírtakat. Önmagában az, hogy az alperes további előkészítő iratára részletesen nem reagált - nem tartotta az abban leírtakat olyan súlyúnak, hogy arra külön is kitérjen - nem következett be az indokolási kötelezettség sérelme, hiszen az eljárás tárgya a fellebbezés elbírálása volt. Az alperes kötelezettsége az, hogy a fellebbezésében foglalja össze azokat az érveit, amelyeket az elsőfokú bíróság döntésével szemben fel kívánt hozni.

I./2. A per tárgyát - a jogerős ítéletben foglaltaknak megfelelően - annak a megállapítása képezte, hogy tisztességtelenek-e az alperes által az adott időszakban alkalmazott Blankettaszerződések,

Üzletszabályzatok, Általános Szerződési Feltételek azon kikötései, amelyek az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tették. Az egyes szerződések megkötésének körülményei ebből a szempontból valóban közömbösek és a későbbiekben kifejtetteknek megfelelően az Árazási Elveket sem lehetett ebben a körben vizsgálni, tekintettel arra, hogy azok nem képezték az egyes szerződések részét. (A továbbiak az ítélet III./1. pontjában.)

II./1. Helyesen hivatkozott az alperes arra, hogy a jelen eljárásban a Kúria az a bíróság, amely köteles az Európai Bírósághoz fordulni abban az esetben, ha az előtte folyó eljárásban a szerződések értelmezésével, illetve az uniós aktusok érvényességével, vagy értelmezésével kapcsolatos kérdés merül fel. A Kúria és az alsóbb szinten eljáró bíróságok kötelezettségei eltérőek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésével kapcsolatosan. A Kúriának ezért ebben az eljárásban nem feladata a már eljáró bíróságok előzetes döntéshozatali eljárással kapcsolatos álláspontjának a felülvizsgálata, ezzel kapcsolatosan a saját álláspontját kellett kialakítania.

Az Európai Unió Bíróságának irányadó gyakorlata értelmében azok a tagállami bíróságok, amelyeknek a döntéseivel szemben a tagállami jog nem biztosít jogorvoslatot, kötelesek az eljárásban felmerült uniós jogkérdéssel kapcsolatban előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére. Kivételt jelent ez alól, ha a felmerülő kérdés az ügy elbírálása szempontjából nem releváns, a hivatkozott uniós rendelkezést az Európai Unió Bírósága már értelmezte, vagy a közösségi jog helyes alkalmazása annyira nyilvánvaló, hogy ezzel kapcsolatban ésszerű kétségnek nincs helye (283/81.sz. CILFIT ügy 21. pont).

A Kúria álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és az eljárás szempontjából releváns uniós rendelkezéseket az Európai Unió Bírósága már értelmezte, illetve azok helyes alkalmazásával kapcsolatban a Kúriának ésszerű aggálya nem merült fel, ezért az ügyben nem volt helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének.

II./2./1. A jogbiztonság és bizalomvédelem elvével kapcsolatban előzetesen ki kell térni arra, hogy az Alkotmánybíróság több más, de azonos tárgyú ügyben hozott az ebben a perben is felmerült kérdések körében döntést. A 34/2014. (XI.14.) AB határozatával, valamint a 2/2015. (II.02.) AB határozatával elutasította a Fkrtv. egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket. Megállapította, hogy a jogszabály nem sérti a jogbiztonság elvét, a visszamenőleges

hatályú jogalkalmazás tilalmát, a tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz való jogot. Nem sérült a normavilágosság elve és a bírói függetlenség sem.

Megállapítható azonban az is, hogy a tisztességtelenség fogalma 2004. május 1-től kezdődően változatlan tartalommal alkalmazandó, a régi Ptk. rendelkezései alapján is az ilyen tartalmú jogviszonyokban. Nem tekinthető ezért a jogszabályi körülmények megváltozásának az, ha az Európai Unió Bírósága az EUMSZ 267. cikk szerinti hatáskörében eljárva valamely uniós jogszabályra vonatkozóan kifejti, megmagyarázza, pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét úgy, ahogyan azt a hatálybalépésének a kezdő időpontjától kezdődően értelmezni és alkalmazni kellett volna, illetve ahogyan azt jelenleg is alkalmazni kell. Az így értelmezett szabályt a bíróságok is alkalmazhatják, sőt alkalmazniuk is kell az értelmezést tartalmazó ítélet meghozatala előtt keletkezett jogviszonyokra. Az Fkrtv. az egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses feltételek tekintetében határozott meg feltételeket, amelynek során a Kúria és az Európai Unió Bírósága által felállított elveket alkalmazta és nem olyan tartalmi követelményeket, amelyek a felperest 2004. május 1. napjától kezdődően az uniós és a magyar jog alapján ne terheltek volna (C-92/11.sz. Vertrieb AG ügy 58.).

II./2./2. Az Fkrtv. egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses feltételekre tekintettel tette lehetővé, hogy a felperes közérdekű keresetben kérje azok érvénytelenségének a megállapítását. A jogszabály a feltételek tartalmának a meghatározásakor a Kúria és az EU Bíróság által felállított elveket alkalmazta, azokat, amelyek az alperest 2004. május 1-től már terheltek. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó jogszabályi környezet azóta több alkalommal is változott, ezért vizsgálni kellett az egyes kikötések tekintetében azt, hogy a jogszabály módosítás kihatott-e azok tisztességes, vagy tisztességtelen voltára. A tisztességtelenség azonban még olyan esetben is fennállhatott, ha a feltétel megfelelt a régi Hpt.-ben, vagy a 275/2010. (XII.15.) Kormányrendeletben foglaltaknak. Ezek a jogszabályok ugyanis nem jelentették a teljes körben történő szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek. Lehetnek tehát alapos okai a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának, de önmagában az ezeknek az előírásoknak való megfeleléssel a felperes nem teljesítette a tisztességesség követelményét. A meghatározott oklista például az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek csupán az egyik eleme. A Kormányrendelet is kizárólag csak a kamat mértékére hatást gyakorló okokat jelölte meg és semmilyen módon nem rendelkezett a költségekről és a díjakról. A kamat tekintetében is csupán annyit jelölt meg, hogy

melyek azok a feltételek, amelyeknek a bekövetkezte esetén a szerződés egyoldalúan módosítható. Nem rendezte teljeskörűen a módosításhoz szükséges egyéb feltételeket, azok meghatározását ugyanis a felek szerződésére hagyta, amelyek vonatkozásában viszont ugyancsak érvényesülnie kell a tisztességes követelményének. A megfelelő és így tisztességes szabályozáshoz szükséges tehát a további tartalmi elemek meghatározása is, azaz annak a rendezése, hogy az oklistában szereplő feltételek bekövetkezte esetén milyen mértékű változás hat ki a fogyasztó fizetési kötelezettségének a módosulására, felmérhetőnek kell lennie ennek alapján a változás lehetséges mértékének és ismertetni kell a kötelezettségváltozás mechanizmusát. Mindennek meg kell felelnie az átláthatóság követelményének és így a fogyasztó részéről ellenőrizhetőnek is kell lennie. A szerződéses kikötésben mindezt a további elveknek megfelelően egyértelműen és érthetően kell megfogalmazni, de meg kell felelnie a szabályozásnak az egyéb elvekben foglaltaknak is. A régi Hpt. rendelkezései keretjellegű szabályozást tartalmaztak tehát, amelyet a pénzügyi intézmények által alkalmazott általános szerződési feltételeknek kellett további, a tisztességes követelményének megfelelő tartalommal megtöltenie.

II./3./1. Az Alkotmánybíróság a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz fűződő jog tekintetében már vizsgálta az indítványokat és arra a következtetésre jutott, hogy a Fkrtv.-ben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (Egyezmény) 6. cikkének (1) bekezdésébe. A bizonyítás lényege banki okiratokon alapul, de nem kizárt a tanú, vagy szakértő meghallgatásának az igénye sem. A törvény ennek a lehetőségét biztosítja és biztosítja azt is, hogy a felek az eljárásban az álláspontjukat megfelelően előadhassák (34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolás 162. és 170. pont).

II./3./2. Nem sérült az alperes hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való alapjoga az általa hivatkozottak miatt a másodfokú eljárás során sem. Nem az ebben az ügyben irányadó speciális eljárási szabályok, hanem a valamennyi egyéb ügyben is irányadó Pp. szabályozása nem teszi kötelezővé, hogy az ellenérdekű fél a fellebbezési ellenkérelmét a másodfokú tárgyalást megelőzően meghatározott idővel, írásban terjessze elő. Az elsőfokú bíróság ítéletével egyetértő felperes részéről tehát az sem lett volna jogszerűtlen, ha az ellenkérelmét csak a másodfokú tárgyaláson, szóban adja elő. (A perbeli esetben egyébként az alperes az ellenkérelmet 2015. augusztus 19-én megkapta a felperestől, a tárgyalás pedig 2015. augusztus 25-én volt.) A Pp. általános rendelkezései szerint a bíróság - hacsak erre nincsen valamilyen különleges oka - nem halaszthatja el a másodfokú tárgyalást határidő biztosítása mellett annak érdekében, hogy a fellebbező fél

a fellebbezési ellenkérelemre reagálhasson (Pp. 151. § (1) bekezdés). Nem az erre a perre irányadó speciális szabályok, hanem a Pp. általános szabályai alapján sem lett volna mód tehát a másodfokú tárgyalás ez okból történő elhalasztására.

II./3./3. Az Irányelv 8a. Cikke szerinti kötelezettségre vonatkozó előírás a bizottság tájékoztatását szolgálja a tagállami rendelkezésről és annak céljáról. A Bizottság ezt továbbítja a többi tagállamnak és az Európai Parlamentnek, valamint konzultációt folytat az érdekelt felekkel. Az Irányelv azonban előzetes tájékoztatási kötelezettséget nem ír elő, erre vonatkozó határidőt sem szab meg és nem szabályozza a kötelezettség elmulasztásának a következményeit sem.

Az ilyen jellegű tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó uniós előírások - azaz ahol csak a Bizottság tájékoztatása a cél anélkül, hogy ebből rá bármilyen eljárási jogosítvány és a tagállamra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárási kötelezettség hárulna - csak a tagállamok és a Bizottság kapcsolatát érintik. Mindez tehát magánfelek részére nem keletkeztet olyan alanyi jogokat, amelyeknek a megsértése a kötelezettség elmulasztásával megvalósulhatna. (380/87. sz. Enichem Base ügy, 19-245.; C-235/95. sz. AGS Assedic Pas- de- Calais ügy, 32.)

III./1. Az Árazási Elvek nem képezik részét az alperes által a fogyasztókkal kötött szerződéseknek. Az Árazási Elveket a fogyasztók nem ismerhették meg, annak tartalmára, mint szerződéses kikötésre tehát az alperes nem hivatkozhat. Az alperes egyébként azokat maga is üzleti titokként jelölte meg és erre hivatkozással kérte az ügyben zárt tárgyalás elrendelését. Az ismeretlen feltételrendszerre vonatkozóan a felek között nem jöhetett létre konszenzus és így szerződés sem (régi Ptk. 205.§ (1) bekezdés). Nem tekinthetők tehát az Árazási Elvek a szerződések háttérszabályainak, nem járt el ezért az első- és másodfokú bíróság jogellenesen akkor, amikor azokat nem vizsgálta. Közömbös így az is, hogy azok megismerése az egyes fogyasztók által esetlegesen valamely hatóság igénybevételeivel kikényszeríthető lett volna-e, vagy sem.

III./2. Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy önmagában a több szintű szabályozás nem jelenti az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének a sérelmét. Az alperes által alkalmazott szabályozási elv elfogadható és a szintek egymáshoz való viszonyát a Blankettaszerződés VIII.7. pontja, valamint a Hitelezési Üzletszabályzat I. pontja és az Általános Üzletszabályzat, valamint az Általános Szerződési Feltétel II.2.

pontja meg is határozza. A problémát azonban a jogerős ítéletben foglaltaknak megfelelően az jelentette, hogy a Blankettaszerződés és az egyes további szabályozási szintek a tartalmukban ellentétben álltak ezzel az alperes által alkalmazott szerkesztési elvvel. A szerződés különös szabályait tartalmazó Blankettaszerződés általánosságban fogalmazta meg az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét a kamatemelés körében, a Hitelezési Üzletszabályzat, vagy az Általános Üzletszabályzat és Általános Szerződési Feltételek speciális megfogalmazásához képest. A Hitelezési Üzletszabályzat és az Általános Üzletszabályzat, valamint az Általános Szerződési Feltételek ezen túlmenően egymástól eltérően tartalmazzák az egyoldalú kamatmódosítás lehetőségét. Nem derül ki, hogy ezek a rendelkezések kiegészítik-e egymást, vagy a Hitelezési Üzletszabályzat az Általános Üzletszabályzat és az Általános Szerződési Feltételek helyébe lép.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében kifejtett álláspontja szerint a Blankettaszerződés alapján nyilvánvaló volt, hogy a Hitelezési Üzletszabályzat rendelkezéseit a Blankettaszerződés rendelkezései mellett kellett alkalmazni, azok a Blankettaszerződés rendelkezéseit kiegészítették. Egyértelműnek tekintette ennek alapján azt is, hogy az egyes szinteken megalkotott rendelkezések ellentéte esetén elsődlegesen a Blankettaszerződés, majd a Hitelezési Üzletszabályzat rendelkezéseit kellett alkalmazni. Az alperes által leírtak sem egyértelműek azonban, hiszen ha a Hitelezési Üzletszabályzat kiegészítése a Blankettaszerződésnek, akkor kérdéses, hogy hogyan lehet mégis elsődlegesen a Blankettaszerződésben foglaltakat alkalmazni. Mindennek azért van kiemelt jelentősége az ügyben, mert az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételek az egyes szinteken a jogerős ítéletben foglaltaknak megfelelően valóban egymástól eltérőek voltak. Helyesen vonta le ezért a jogerős ítélet azt a következtetést, hogy a kamatok, díjak és költségek egyoldalú emelését lehetővé tevő kikötések indokolatlanul bonyolult módon, a fogyasztó számára nehezen értelmezhetően kerültek meghatározásra, ezért azok nem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének.

III./3. A kereset elbírálása szempontjából valóban nem volt mérvadó az, hogy a PSZÁF, majd az MNB az alperes üzletszabályzatát milyen módon értékelte. Az, ha a szerződési feltételek a hatályos pénzügyi jogszabályokban leírtaknak esetlegesen meg is feleltek, csak a szerződési feltétel egy részének, az oklistának a tisztességességét támaszthatta alá. A PSZÁF, vagy MNB vizsgálatnak az eredménye egyébként a bíróságot semmilyen módon nem köti, annak az alperesre nézve esetleges pozitív eredménye sem jelentené ezért a felperes keresetének az automatikus megalapozatlanságát.

III./4. Az alperes által is előadottaknak megfelelően nem kizárt, hogy egy adott esetben az oklistában írt egyes feltételek megfelelnek az Fkrtv. 4. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak, míg mások esetében ez nem állapítható meg. Ilyen esetekben az adott feltételt el kell hagyni, de a többi érvényben marad és ha a feltétel egyebekben is megfelel a tisztességesség követelményének, akkor az alkalmas a joghatás kifejtésére és így részleges érvénytelenség állhat elő (2/2012. PK vélemény 8. pont). A Fkrtv. 4. §-a (1) bekezdésének a) pontjában rögzített egyértelmű és érthető megfogalmazás, vagy például az e) pont szerinti átláthatóság elvének azonban az egyoldalú szerződésmódosítási jog teljes feltételrendszere tekintetében érvényesülnie kell. Amennyiben ezek nem érvényesülnek, nem marad olyan, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés, amely elkülönítetten lenne értékelhető és amelynek a tekintetében a részleges érvénytelenség lenne megállapítható. Az Fkrtv.-ben meghatározott feltételek konjunktívak, nincs ezért lehetőség arra, hogy a bíróság külön-külön vizsgálja a szerződéses kikötés egyes tartalmi elemeit. Az egyik tartalmi elem érvénytelensége esetén ugyanis a másik sem maradhat érvényes és annak alapján értelemszerűen az egyoldalú szerződésmódosításra már nincs lehetőség. Nem volt tehát mód mindezek alapján a perbeli esetben a részleges érvénytelenség megállapítására. Ez következik egyébként az Fkrtv. 11. §-ának (2) bekezdésében foglaltakból is, amely szerint, ha a kikötés nem felel meg valamelyik, a jogszabály 4. §-ának (1) bekezdésében megjelölt feltételnek, akkor a tisztességtelenséget kell megállapítani. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötést tehát egységes egészként kellett kezelni és a jogerős ítélet helyes megállapításának megfelelően nincs olyan szerződéses kikötés, amely elkülönítetten lett volna értékelhető és amelynek a tekintetében a keresetet el kellett volna utasítani.

III./5. A Hitelezési Üzletszabályzat 7.5. pontja szerint a harmadik személyek díjának és költségének a megváltozása esetén lehetséges volt az alperes részéről a hitelszerződésben a díjak és költségek egyoldalú módosítása. Ez a jogerős ítéletben leírtaknak megfelelően valóban nem jelent automatizmust még akkor sem, ha a változtatás maximális értéke nem haladhatta meg adott időszakban az inflációs rátát. Az ugyanis, hogy a maximum értéken belül milyen mértékű változás történik és milyen okból, a szerződéses rendelkezések alapján a fogyasztó számára egyáltalán nem volt nyomon követhető és ellenőrizhető, az kizárólag az alperes belátásától függött.

A kifejtettek alapján tehát az alperes által alkalmazott szerződési feltételek nem feleltek meg a tisztességesség követelményeinek,

ezért a jogerős ítélet helyesen állapította meg a kereset megalapozottságát. Mindezekre tekintettel a Kúria sem látott alapot a jogerős ítéletben foglaltak felülmérlegelésére és tárgyaláson kívül meghozott határozatával - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján - a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő alperest a felperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján, a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányosan megállapított - és a 4/A. § (1) bekezdése szerint Áfával növelt összegű - ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Budapest, 2015. október 6.

. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző